

Kakšno vnanjo pomoč potrebujemo...
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniki sede v
607 E. Lawrence Ave.
Office of Publication:
607 South Lawrence Ave.
Telephone, Republic 4996

LETO—YEAR XXIII. Chicago, Ill., petek, 14. novembra (Nov. 14), 1930. STEV.—NUMBER 269

2000 oseb aretiranih v Rusiji radi zarote

Sovjeti povsodno procese. Delavci na shodih zahtevajo hitre eksekucije
Moskva, 13. nov. — Senzacija dneva po vsej sovjetski Rusiji je danes ekspozice vojne zarote proti sovjetom. Kolikor je doslej znano, je bilo samo v Moskvi aretiranih približno 2000 oseb, ki so po izjavi vlade zapleteni v zaroto. Po vseh tovarnah v Moskvi in drugih mestih so v teku delavski shodi in resolucije s zahtovo takojšnje eksekucije vseh zarotnikov, ki pridejo v postelje, dežujejo na vlado.

Nemški rudarji odhajajo v Rusijo

Več kot sto družin je dospelo v enem mesecu
Moskva. — (FP) — Položaj nemških rudarjev v Porurju postaja slabši od dne do dne, pripovedujejo rudarji, ki so dospeli s svojimi družinami na premogovna polja v šahtski distrikt. Nove metoda priganjstva, da se zviša produkcija premoga, se uvažajo v vseh premogovnikih. Toda ne samo priganjstvo, pač pa tudi brezposelnost, ki je direktno posledica novih produkcijskih metod, ki gonit rudarje drugam za delom.

Pomoč brezposelnim v Chicagu

Governorjev komitej naložil bremsno pomoč na rame zaposlenih delavcev
Chicago. — (FP) — Komitej za pomoč brezposelnim, katerega je imenoval governor Emerson in katerega tvorijo bankirji in tovarnarji, pritiska na zaposlene delavce, da prispevajo enodnevno mesno na vsaka dva tedna, da se ustanove javne kuhinje, v katerih bodo dobivali hrano brezposelni.

Zemeljski plaz zasul 60 oseb v Franciji

Pariz, 13. nov. — Ogromna masa zemlje, razmočena od dežja, so je danes jutraj odrgala s visokega hriba nad Fourviere, predmestjem Lyonsa, in zdrknila v dolino. Plaz prsti in kamenja je razsul bolnišnico in kamenja je razsul bolnišnico in kamenja je razsul bolnišnico...

ZELEZNICE GROZILJO Z REDUKCIJAMI NEZD

Profiti železniških družb so bili v prvih devetih mesecih tekočega leta višji kot v letih mesecih prejšnjega leta
Washington, D. C. — (FP) — Na konferenci eksekutivnega odbora zapadnih železnic je bila izrečena grožnja, da bodo železniške kompanije znižale mezde in odlošile več tisoč železničarjev, ako bo meddržavna trgovska komisija odredila znižanje prevoznih cen na železnicah.

Premoganci plačajo stroške vstaje v Braziliji

Novi predsednik Vargas je aseriral pristaše starega režims in sebi je znižal plačo
Rio de Janeiro, 13. nov. — Dr. Getulio Vargas, provizorični predsednik, ki vodi zmogovito revolucijo v Braziliji, je danes storil dva senzacijska koraka. Nameril je, da je znižal svoje predsedniške plače za polovico in pripravil je načrt, na podlagi katerega morajo uradniki bivšega režims plačati stroške revolucije, ki ga je posadila na predsedniški stol.

Socialistične aktivnosti v St. Louisu

St. Louis, Mo. — Socialisti v St. Louisu so pričeli s obširnimi kampanjo, da zgrade močno stranko. Nedavno se je vršila reorganizacijska konferenca, ki je izvolila večje število odborov, da bodo vodili agitacijo za pridobivanje članov.

Izkoriščanje delavcev v garažah

New York. — Neorganizirani delavci v garažah prejemajo \$20 na teden in delati morajo sedem dni v tednu, je dejal George Scalsie, podpredsednik Brooklyn Garage Washers & Polishers unije.

Kaj dobi Indija v Londonu?

Indijski delegatje zahtevajo dominijon, toda Anglija nič ne reče
London, 13. nov. — Izjave obeh strank na večerajnji otvoritveni seji konferenca za rešitev indijskega vprašanja so pokazale, da indijski delegatje zahtevajo dominijon, ta je forme samovlade, kakršno ima Kanada ali Iraka ali Avstralija, na drugi strani pa Anglija še ni pripravljena dati tolike svobode Indiji.

Židje se pritožujejo

Pravijo, da se jih zaposljuje, kadar iščejo dela
New York. — (FP) — Ekonomsko zastopanje židovskih delavcev radi njihove vere in narodnosti je zadobilo grozno obliko, govori poročilo Ameriškega židovskega kongresa.

Kemal izbral tri ameriške junake

Carigrad, 13. nov. — Mustafa Kemal, predsednik turške republike, je našel v Ameriki tri junake svojega okusa. To so Ford, Edison in Lindbergh. Te Amerikance najbolj spoštuje kot je zaupal dr. Juliusu Kleinu.

Fašistični izgredi v Berlinu

Berlin, 13. nov. — Fašistični dijaki na berlinski univerzi so se sinoči spopadli s socialističnimi dijaki radi letakov, ki so jih socialistični vseučiliščniki delili med študente.

FISHEV KOMITEJ NADALJUJE S PREISKAVO

Walsh obdolžil sovjetsko vlado odgovornosti za sedanjo depresijo
Washington, D. C. — (FP) — Fishev komitej, ki že mesec preiskuje in išče dokaze o "rdeči zaroti" v Združenih državah, je te dni zaslišal Edmunda Walsha, ki se je v prošlem poletju mudil na obliki v evropskih državah, kjer je stikal in iskal znamenja za bližajočo revolucijo.

Obdelava zavarovanja

Is lajave v glasilo električarjev je razpadlo, da se organizacija ne strinja v Greenwood
New York. — (FP) — "Electrical Workers Journal", glasilo organizacij električarjev, je objavil članek, v katerem priporoča federalno in državno zavarovanje soper brezposelnosti za eno najboljših od pomočnih metod delavcem v času industrijske depresije.

Obračun delavcev izvojevah višje mezde

New York. — Organizirani oblačilni delavci, ki izdelujejo otroške obleke, so dobili dva dolarja povzika na teden. Zahteve so bile predložene arbitražni komisiji, ki ji je načeloval N. I. Stone in je podala svoj izrek v prilog delavcem.

Pridigar pobija komuniste

Pravi, da so cerkvene organizacije opora krščanstva v težkih časih
Montgomery, Ala. — (FP) — Pametni tovarnarji in trgovci v Združenih državah so danes pričrili, da so jim cerkvene organizacije s močno oporo. Ker izgublja celotni svoj vpliv, pomeni to padanje držav in svetovni politični in kulturni komunizem v triumfira.

Obdelava zavarovanja

Is lajave v glasilo električarjev je razpadlo, da se organizacija ne strinja v Greenwood
New York. — (FP) — "Electrical Workers Journal", glasilo organizacij električarjev, je objavil članek, v katerem priporoča federalno in državno zavarovanje soper brezposelnosti za eno najboljših od pomočnih metod delavcem v času industrijske depresije.

15 rudarjev ušilih v izgredu v Peruu

Lima, Peru, 13. nov. — Včeraj se izločili krvavi izgredi pri bakrenih rudnikih v Mal Pasu, 125 milj severno od Lima, in 15 rudarjev je bilo ušilih in 25 ranjenih. Med mrtvimi sta bala tudi dva ameriška rudnikarska inženirja. Izgredi so nastali, ko je poltuzina hotela zabraniti 1500 rudarjem, da bi pustili delo in odšli v bližnje mesto k delavskim demonstracijam.

NOGAVICARJI SE PRIPRAVLJAJO NA STAVKO

Obeta se vrniti boji proti nogavičarskim družbam, ki znižujejo mezde in svražajo priganjstvo
Reading, Pa. — (FP) — Nogavičarji v Readingu, ki se dolgo časa prebavljajo strahovljivo Berkshire Knitting Mills Co., katere jim je znižavala mezde in uvajala priganjstvo na hruje vrste, so se končno odločili za boj proti neznosnim razmeram. Velikega shoda, ki se je vršil v Readingu, so se odedleto dvatisoč delavcev. Nogavičarji so na tem shodu izjavili napram uradnikom Hosiery Workers federacije, da je njihove potrpežljivosti konec in da se bodo uprli nadaljnjim mesnim redukcijam in priganjstvu.

Nogavičarski tovarnarji v Philadelphiji

Philadelphiji, katerim je neunijska Berkshire Co. delala veliko konkurenco, ker so bili njeni produkcijski stroški višji nize mezne, katere je plačeval delavcem, manjši, so menili, da bo ta stavka ena najvatnejših v nogavičarski industriji. Vršila se bo odločilna bitka za vzdržitev unijskega standarda. Ta nogavičarska družba je ena najmočnejših v Ameriki in je z zniževanjem mezde in eno svojim izdelkom demoralizirala nogavičarsko industrijo ter prisilila mnogo unijskih tovarnen, da so morale prenehati s obratom.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Združene države (dvan letno) v Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrti leta; za Chicago in Cicago \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta; za insemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicago \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru.—Reklami se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsa kar ima stik s listom:

PROSVETA

2627-29 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

158

Da ne umrejo spomini ...

Minilo je že dvanajst let, kar je bila končana svetovna vojna in vsako leto na dan premirja je nekak polpraznik, ki ga imajo vlade za vojaške parade in miroljubne izjave. Tega dne iztrasejo plohe besed o svetovnem miru, ljubezni do miru, naporih visokih krogov za ljubi mir in upanju na trajni mir. Casopisi te besede rekorderajo in radio in zvočni filmi jih raznesejo po vseh kotih dežele.

Tako je bilo tudi zadnji tork. Veliko besed, mnogo objub in dosti navdušenih deklamacij: vse je bilo sladko, svetlo in rožnato. V Washingtonu, Londonu, Parizu in še kje ... Da, tudi v Parizu.

Medtem pa so gospodje v Ženevi, ki se že nekaj let "hecajo" z razoroženjem in zagotavljanjem trajnega miru, zavrgli predlog Nemčije za omejitve armad z obvezno vojaško službo in z vsami štirimi pobijajo direktno omejitve oboroženosti. Nemški predlog je malenkost, a majhen korak v pravo smer je le. Ako bi se dežele z vojaško obveznostjo odrekli konškrpciji moštva in uporabile le prostovoljce, bi bil to velik korak k trajnemu miru.

Se nekaj je bilo na letošnji dan premirja. Sovjetska vlada je objavila poročilo o velikih zaroti, raztezajoči se po vsej Evropi, proti sovjatom. Ako je to poročilo resnično, se pripravila pol ducata evropskih vlad na vojni pohod v Rusijo in ta pohod se ima izvršiti prihodnje leto. Poročilo o zaroti je lahko raca, ni pa izključeno, da se res kaj ne kuha. Evropski reaktorji so zmožni vsake lumparije in hudodelstva.

Torej? Kaj? Ali bodo prihodnje leto še deklamirali ali bodo streljali? —

Domišljija!

Newyorški velebankir Otto H. Kahn je rekel, kakor poročajo, da je sedanja kriza v Ameriki večidel "mentalna", to je samo v mislih ljudi, faktično pa je ni. Ljudje si domišljujejo, da jim gre trda, da jim ni nič! Kakor če si zdrav človek domišlja, da je bolan! Kahn ne verjame, da je Amerika ekonomsko obočala; Amerika je v srcu zdrava, le v glavi se ji nekaj mota ...

To je fina filozofija. Veliki bankir najbrž sodi po sebi. Osebnost ne vidi in ne čuti nobene krize. Zanj so ekonomske razmere vedno dobre in v redu. Skušnje brezposelnega delavca še ni doživel in sploh nima pojma kaj je pomanjkanje najpotrebnejših sredstev za življenje. V njegovem slučaju je torej kriza kajpada le mentalna slika, katero si lahko samo misli, če sploh zna misliti.

Vendar pa je Kahn — kakor ga citira poročilo — nehote ali nevede priznal, da ni vse prazna domišljija kar tare Ameriko. V istem razgovoru je potegnil, da dežele v Evropi danes same proizvajajo blago, mesto da bi ga kupovale v Ameriki. Posledica tega je, da se v Ameriki kupi blago, ki nima kupca.

Torej nekaj je le! Izguba trgov je resnica, ni namičljiva. Ali pa je to vse? Mar nima ameriški kapitalizem nobene druge bolezn?

Če sodimo po Kahnovih besedah, so lastniki ameriškega kapitala zelo slabo poučeni o bistvu kapitalizma, čeprav imajo od njega največ dohodkov. Saj imajo svoje dobro plačne filozofe — n. pr. Brišana — katerim večkrat uide resnice izpod peresa, da Amerika lahko živi od svojih domačih trgov. Zakaj ne živi? Zakaj išče odjemalce po vsem svetu? Zakaj je v Ameriki na milijone ljudi, katerim manjka najpotrebnejših reči, dočim te najpotrebnejše reči leže na kupih in čakajo kupcev iz Evrope?

To so vprašanja, na katera ne bodo najeti filozofi nikdar dali poštenega in resničnega odgovora. Če bi bil ekonomski in družabni sistem Amerike zdrav, bi bilo vsega dovolj za vse ljudi v Ameriki, ki so sposobni za delo in hočejo delati. To je fakt — ni domišljija.

Socialistična oborožena organizacija "Schutzbund" v Avstriji je marakateremu nazadnjaku trn v peti in marsikdo demagogija o tej stvari. Avstrijski socialisti so jim militaristi in še marsika. Demagogi dobro vedo, da bi danes vladali na Dunaju fašisti in klerikalci brez parlamenta, če bi socialisti ne imeli orožja. Ako bi italijanski socialisti imeli leta 1922 tako organizacijo, bi ne bil Mussolini nikdar na krmilu. Človek ki ima v svoji hili puško za prvo silo protoroparjem, še ni militarist!

Glasovi iz naselbin

Zanimive besede iz različnih krajev

Prohibicija, brezposelnost in druzo

Chicago. — Pred nekaj dnevi, ko so bile volitve na dnevnem redu, bi človek mislil, da bodo zmagovalni kandidati preobrnili državo na robe. Kandidatom se tega ne more zamerit, ker krčanje je njim v korist. Kdor bolj kriči, tisti zmaga. To velja tudi za stranke.

Prohibicija je v zadnji kampanji igrala veliko vlogo. Tudi modo delaveci je bila na dnevnem redu. Največ je bilo slišati: Če izvolimo demokrate, bomo dobili pijsko. Demokrate so zmagnali na čeli črti. Ko dobimo pijsko, bo več dela, več kruha, več oblike — good time. To vse dobro zveni, ampak pri razumnih ljudeh je vse to samo bluff. Pred 12 leti so delavci nosili gumbe z napisom: "No beer, no work!" Sedaj je "no work" in "no beer".

Ne vem odkod se hadejajo delavci, da bo več dela, če se prohibicija zatara. Celo po vladni izjavi se danes več pijske porabi v Ameriki kot pred prohibicijo. In pijsko mora gotovo nekdo izdelovati in čimveč se je porabi, temveč ljudi jo izdeluje. Mnogo je malih kotlikačev in raspečevalcev ter tisoče prohibicijskih agentov, ki na eni strani pasijo na izvajanje zakona, na drugi pa, da se več pijske raspeča, kar pomeni večji graft.

Vzemimo, da se razveljavi prohibicija kot so to obetali izvoljeni demokrate. Posledica bi bila, da bi namesto malih distilacij začele obratovati velike destilerije, opremljene z moderno masinerijo, pri kateri bi delalo minimalno število delavcev. Namesto malih avtoč, ki prevažajo pijsko, bi videli velike truke. Delo bi izgubili tudi prohibicijski uradniki. Če vse prerazčunamo, bo končno delavstvo na slabšem, k večjemu bo le sprememba v osebu.

Kdo bo mogoče sklepil, da sem jaz za prohibicijo, kar pa ni vprašanje. Vprašanje je delavskega razmer: ali bi odprava prohibicije izdatno znižala brezposelnost. Jaz pravim, da ne. Vzrok za brezposelnost je veliko. Naj navdem samo moj slučaj, enega izmed milijonov.

Moje delo je razdeljeno na 17 operacij, ostruma kosov. Pred iznajdbo stroja, na katerem jaz delam, je družba plačala \$112 od tisoč komadov najmanjše vrste, sedaj plača \$6.50. Pred je plačala \$175 od tisoč komadov največje vrste, sedaj plača \$14.65. Pred je povprečno plačala od tisoč komadov \$143, sedaj jo stane le \$10.50. Pred je vselo človeku šest tednov, da je napravil tisoč komadov, danes jih jaz napravim 2.500 komadov na teden za kar prejmem \$25. Po tem računju torej jaz napravim toliko dela na stroju kot ga je prej napravilo 15 delavcev v enakem času. Takih slučajev je sveda mnogo. Pred sem delal pet in pol dni na teden po osem ur, sedaj delam dva dni in šest ur. Naravno i moja plača je prišla na ničlo.

Razliko med \$143 in \$10.50 gre seveda v blagajno kompanije. To in ne prohibicija je vzrok, da je danes milijone delavcev in delavk brez dela. Vprašanje je, kako priti iz te situacije. Niti prohibicija ne predpicanje med republikanci in demokrate nas ne bo izveliko iz bleda. Vsa velika mesta so se zatekla k izdajanju bondov za konstrukcijo javnih del. Kot rezultat glasovanja 4. novembra bo mesto Chicago izdalo za 28 milijonov dolarjev bondov. To bo mogoče sčasoma nekoliko pomagalo omiliti brezposelnost. Ko ti bondi potečejo, se bomo znašli zopet na isti stopnji kot smo danes. Kaj pa potem? Zopet bonde! Ko se zadolžiš do zoba, kaj potem?

Obilicija mest je prišla do vrhunca in kjer se ni, pa prav gotovo pride. Zopet pride brezposelnost, glad in pomanjkanje. To bo trajalo leta in leta. Edina pot, ki preostaja delavstvu je ta, da se prvič izbeži delavskega voditelja kot je Green, predsednik Ameriške delavske federacije, ki pravi, da je ameriško delavstvo preponosno na svojo "svobodo", da bi zahtevalo zakon za zavaranje proti brezposelnosti. Drugo je, da se izbeženo politični grafitariji, ki dosti obetajo pred volitvami, ne storijo pa ničesar, če so izvoljeni.

Tretja pot je, da se delavstvo priključi takim organizacijam, ki zahtevajo skrajšanje delavnika na šest ur in pet dni na teden ter povijanje plač in katere dajo človeku brcu, ki se izneveril delavskim principom — kot delajo boljševiki v Rusiji. Rusi ne samo da dajo brcu takemu človeku, marveč ga pošljejo tudi na drug svet.

V Ameriki imamo danes socialistično, komunistično in farmer-labor stranke. Njih voditelji se kavsajo kot pes in mačka, kdo bo več delavcev pridobil. Na drugi strani pa imamo demokrate in republikance, ki se tudi kavsajo pred delavstvom, za kulisami si pa stiskajo roke in se smejejo, češ, kako je delavstvo gluho. Delavcem ni dosti zamerit, ako ni med njimi sloge. Za to so odgovorni tisti ljudje, katerim je delavstvo zaupalo, a so ti zaupniki pogazili delavske principe, priveli celo stvar v propast. Delavec ne ve kam bi se obrnil, toliko pa ni razumen, da bi stvar vzel v svoje roke. Ampak depresija, ki se je pričela pred enim letom in bo trajala še dolgo let, ga bo naučila, da bo gledal za odpomoč za lastno močjo ne pa je pričakoval iz nbes ali od politikov.

Jugoslavansko delavstvo se je organiziralo v podporne organizacije ne samo, da si odpomore v slučaju bolezn ali smrti, ampak da mu te organizacije tudi služijo za izobrazbo in do boljših delavskih razmer. Da je to resnica, je razvidno tudi iz tega, da sta SNPJ in HBZ imeli točko v pravilih za podpiranje dijakov-članov. Pri jednoti je bila ta točka ukinja na vaukegenski konvenciji iz razloga, ker so dijaki, ko so se izločili, pozabili na svoje brate v industriji, ali v tabor izkoristevalce, namesto da bi pomagali do izobrazbe ljudem, od katerih so prišli.

Jugoslavanski delavec je izgubil zaupanje v vse obstoječe dobrovoljne organizacije. Ne bo dolgo, ko izgubi zaupanje tudi v to, kar mu je ostalo. Razlog za to je, ker so te organizacije pričele voditi propagando, kdo če priti h koritu. Danes vidimo federacije društev v jednoti in zajednici. Na sejah teh federacij se ne vodi borba za izboljšanje delavčevega položaja pri delu, a katerim drži na nogah ne samo svoje družino, ampak tudi jednoto in zajednico ter vse druge institucije. Tudi tega mora biti konec in nekoga dne bo zaropotalo, ker glad ne pozna meje.

V kapitalističnem "Evening American" čitam nasavete nekoga Moodyja, ki jih daje kapitalistom in delavcem. Prvim pravim, naj z vlaganjem kapitala v industrijo bolj gledajo, da si pridobijo prijateljstvo kot pa bogastvo, delavcem pa pravi, naj store pri delu kot mu bossi velevarjo kot pogoj za obdržanje dela. "Priden mordaš biti, pa te bo gospodar upšteval!" pravi ta kapitalistični pridigar.

S tem človekom je nekaj narobe in vsak komentar je nepotreben. Vold sit in ovca cela. Delavec, predrami se, pameten si zadošti, da si napravil raj na zemlji za nekatero ljudi. Zgradil si stanovanja, avtomobile, zrakovplove, elektrarne in tovarne, prideluje hrano, a sam si lačen, izdeluje obleko, a sam živis v pomanjkanju. Predrami se in boš zadosti zmožen, da uživaš sadove svojega dela.

Tony Shragal.

Domova priredba

Milwaukee, Wis. — Kriza vpliva na vse strani delavskega življenja. Tako je tudi precej izredčila večje prireditve v naši naselbini. Namesto običajnih priredb z večjimi igrami se upiramo manjše, takozvane domače zabave. Ob teh se preganja grenak spomin sedanjih časov v krošku prijateljev. V tej sezoni je za nami samo ena večja prireditve, pred nami pa je na dan 18. novembra še nekaj velikega, kar zasluži, da je obiskano od slehernega Slovenca.

To bo prireditve org. Slovenskega doma. Na vsah je ta ustanova, ki nosi na sebi zapisanu potrebno in koristno nalogo, za vsa tujkrajnja slovenski življ. Od prvega početka pa do danes, valdar je bil in mora biti cilj te organizacije, sedinjevati Jugoslavane za svo stvar, ki bo pod-

lega vsemu našemu bodočemu napredku, izvajan v praksi na samo v besedah.

Kaj nam je pomagano če se naplužemo kaj da smo, kako izobraženi? Kaj pomaga če tako govorimo trikanje po prašn, da smo napredni kulturni in zavedni? Dokler ne bomo z enim večjim skupnim delom neizbrano zapislali, da smo slojni in edini, tako dolgo ne pomeni vse to ničesar. Podobno je vse bahanje le glasov velikega praznega soda. Izobrazhen, napreden, zaveden človek ali narod je samo tisti, ki razume pomen in vrednost akupne akcije, in ki zna izvajati v praksi tisto, kar oznanjuje.

Teško je tako delo med nami, zvezano z najrazličnejšimi zaprekami, a vendar gre naprej z vidnimi uspehi. Preteklost je pokazala, da vtrajnost podira vse zapreke.

Organizacija Slovenaki dom temelji na tako demokratičnih načelih, da je vsako "kikanje" protiv nej nevednost, škodoljnost, zavist, ali pa gola hudobija posameznikov. In prej ko bomo opustili te naše destruktivne hiše, prej bomo zmagovalci z uspehi kakršni pristajajo številu tujkrajnih Jugoslavovanov. Zatojaj pa, ker imamo zopet en dan pred nami, s katerim lahko posepešimo čas te naše zmagae, usmerimo naš pot 16. novembra vsi v S. S. Turn dvorano.

O programu zaključno samo rečemo, da bo izreden, raznoličen, informativen pa tudi zabaven. Popoldne se bodo nam predstavili odlični ameriški govorniki, prvi na naši prireditvi. Naš jugosl. konzul iz Chicago dr. Djuro Kolombatović, hon. John C. Schaffer, kongresman in Paul Gauer. Poleg teh bodo še trije domači govorniki povedali stvari, ki bodo vsem dale misli. Med temi bo tudi naš prvi slovenski assemblyman John Ermenc, ki je bil izvoljen pri zadnjih volitvah. Pridite da slišate in razmišljate o vsem.

Zvečer ob 7. uri bo začetek večernega programa. Pridite vsi ob času da ne zamudite izredno točko — filmae slike iz Jugoslavije. Ne prezrite ali zamudite te izvanredne prilobnosti.

Još. Matoh.

Domača zabava v Cicevu

Cicevo, Ill. — Danes (14. nov.) prireditjo dekleta društva št. 632 SNPJ domačo zabavo, "bunco and card" partijo, v Vacekovi dvorani na 28. cesti in 56th ave., Cicevo, ob 8. zvečer. Ta dekleta tvorijo basketbalsko skupino in pridobek od zabave gre njim, da si nabavijo potrebne sportne kroje. Vstopnina je 30c. Pripravljjen bo okusen prizriček — piti-ca, štrudelj, sandvičji in kava, brezplačno.

Za boljši uspeh priredbe bodo darovali E. Heidenreich, R. Zaverntnik in J. Kolar \$150 v gotovini in prasto vstopnino o sebi, ki proda 15 vstopnic; za 30 vstopnic, dobi \$300. lrd. Vstopnice se dobe pri vsakem članu društva Sunglars št. 632. Poleg je navedenega bo nekemu podeljena vstopninska nagrada (door prize) in še več drugih nagrad, krasne rastoče cvetlice, pičke kletke, odeje itd. Na svidenje danes večer!

Pub. odsek.

To in ono

Elizabeth, N. J. — Ker pravijo, da ima vsak član pravico povedati svoje mnenje, torej prosim tudi jaz za malo prostora v Prosveti. Z velikim zanimanjem sem čitala opis gl. urednika Ivan Moleka o stari domovini, posebno se o Belli krajini. Niti ena številka Prosvete mi ni ušla. Se mu prav lepo zahvalim za njegov opis.

Hvaležna sem tudi Mary Udovich iz Chicaga, ki je na svojem obisku v starem kraju, obiskala mojo sestro Ano, živečo v Rodnem dolu, ki sta se prav lepo pogovorili. Vaak rad vidh svojega prijatelja po tolikih letih.

Kako se imamo v Elizabethu? Prav dobro. Kar nas je spadelo pod vladansvo Franca Jožeta, smo vsi zaposleni. Zaslužek je dober, ako bi rekli, da ni, bi lagali. Mar ni Amerika objubljenka denar?

Ko je moja sestra odhajala v Ameriko ko sem bila še otrok, je hotela s seboj vzeti zlatu oro. Pa sta ji soseda rekla, da je v objubljenih delih toliko zlatih ur, da njimi kar ceste posipajo in plate grate z mavelami. Tako sta jo smejala, da reva ni znala kaj

steriti. Ko je prišla v mesto, kamor je bila namenjena, se je spomnila teh besed. Saj smo vsi odhajali v Ameriko s slinimi pojmi o ti obširni in bajni deželi.

Ko bodo te vrstice zagledale beltičan, bomo že obhajali obletnico premirja, dne 11. nov., in si obujali spomine na strašno klanje. Točno ob 11. uri popoldne vsako leto bučijo parne piščalke za pet minut. Otroci so prosti škole. Parade, patriotični govori. Cemu vse to? Mar je bila svetovna vojna res zadnja vojna? Delavec premišljuje.

Ker je ravno na ta dan sv. Martin, smov mlađih letih prepevali:

"Prišel je prišel sv. Martin, on ga bo kretel jaz ga bom plil..." Badi tega je društvo št. 540 SNPJ sklenilo prrediti veselico z vinako trgatvijo v soboto zvečer dne 15. novembra. Prav za prav bo to skupna prireditve s hrvatskim druŭtvom.

A. Pasarich.

Višen apeli!

Cleveland, Ohio. — Kakor je citateljem že stano, o vaskolu in težavah pevkega zbora "Zarja", ki je svoj čas bil eden najboljših pevskih zborov v Z. D. Do razkola je prišlo, ko je gotova skupina, zapeljana po par koristolovih, odstopila ni po krivici sahtevala ime "Zarje" in vse premozeje. Ker se jim je povedalo, da niso upravičeni do tega, so vložili ti odpadniki tožbo proti "originalni "Zarji".

Ker je sodnik, kateri je obravnavo vodil, dober republikanski katoliški trec, ste lahko gotovi, da ni izrekel razsodbe nepristransko. Zgodilo se je, kar se je že mnogokrat zgodilo. Naprimer z Saccom in Vanzettijem v Bostonu, Mooneyem v Californiji. Pristanost je igrala vlogo, ker pravica ima zvezane oči in ne vidi, kako se ji v obraz pluje.

Dragi citatelji in čitateljice, bratje in sestre! Zgubili smo na prvi instanci in zdaj nam ne kaže drugega, kakor stvar dati naprej na prizivno sodišče. Ker so take stvari zvezane s stroški, apeliramo na vas dobrodelna in podpora društva, kakor tudi na klube JSZ in posameznike, da nam prisokite gmočno in moralno na pomoč. Vsač majhen dar in vsaka prisrčna beseda nam bo dobro došla. Teško nam je obrateti se za pomoč, osobito sedaj v tej hudj depresiji. Ali kaj hočemo, stari pregovor pravi: "Sila kola loml!"

Torej, zavedni bratje in sestre! Kadar dobite cirkular od obrambnega odbora "Zarje", ne prezrite ga. Saj tudi razkolidni prosjačijo in apelirajo, da bodo imeli več polen za metati napreduku pod noge. Ali kakor sem misljal, se jim ne dajo zavedni delavci potegniti, ker vedo, da to gre le za njihove osebne ambicije in njihove koristolovske namene (a la Grill). Njim je izobrazba in napredek delavstva ovira njihovemu stremiljenju, zato hočejo za vsako ceno uničiti pev. zbor "Zarjo", odsek soc. kluba št. 27, in s tem zadati moralni udarec, ne le klubu št. 27 JSZ, ampak celi stranki in vsenju napredku, ki ga je stranka kot taka dozdaj izvršila.

Bratje in sestre, naprej za obrambo originalne "Zarje", ki je bila ustanovljena in je še in bo za naprej kot odsek soc. kluba številka 27 JSZ!

Za klub in "Zarjo"

-Anton Kukovac.

Zahvala

Milwaukee, Wis. — Vsem volicem in volikam izrekam najlepšo zahvalo, ker ste toliko pripomogli k moji izvoltitvi za assemblymana na socialistični listi. Posebno se zahvalim vsem agitatorjem, ki so tako neumorno delali na volini dan. Zahvalim se tudi Prosveti, ki je mojo kandidaturu zmiraj toplo priporočala. Se enkrat vsem lepa hvala za vaše delovanje. — John Ermenc, assemblyman za 5. distrikt.

Smart brata

Cleveland, Ohio. — Iz starega kraja sem prejel žalostno vest, da je preminul moj brat Janex v St. Jerneju na Dolenjem dne 10. okt. Zupača ženo in osem nesprekribojenih otrok ter marta, brata in sestro, tukaj pa brate i sestro, ki za njim žalujemo. — Anton Budk.

Prof. dr. Sergij Voronov:

Čudeži pomlajevanja

Izledki prenosa žlez

Cela vrsta let je že minula od prve operacije spolnih žlez na človeku po Voronovem načinu. Prenos žlez je danes že priznanorođje v zdravniški roki in se uveljavlja od leta do leta bolj ne le pri zdravnikih, temveč tudi pri publikii. Velika misel se je uresničila: našli smo sredstvo, s katerim podaljamo človeško življenje in celo tudi ozdravimo celo vrsto bolezn, za katere doslej ni imela zdravniška veda nikakega zdravila.

Fomen prenosa žlez za človeštvo je jasen. Zdravnik, ki more podaljšati življenje človeku, ki ima posebne zmožnosti, je pravi dobrotnik vsega človeštva. Kakor znano razvijajo voditelji človeštva svoje duševne moči popolnoma šele v zrelejši dobi svojega življenja. Njihova delavnost pa peša, čim se pričnejo kazati prvi znaki ostarlosti. Povrniti takim ljudem svežost duševnih in telesnih sil in jim dati možnost za nadaljnje delo, je gotovo velikega pomena za ves svet.

Operacija na žlezah so prvi sadovi tega povsod znanega sistema. Ko so pa hoteli te operacije izvesti pri ženskah, so naleteli na večje težave, ki sicer niso bile temeljnega značaja, temveč tehnične, boljje operative narave. Konstitucija ženske kaže posebne značilnosti, katere je bilo treba temeljito proučiti, preden se je ugotovil način operacije. Vse to pa je stalo dolga leta dela in poizkusov. Posebno moj brat Jurij Voronov se je zadnja leta popolnoma posvetil temu problemu. Tako mi piše neka Angličinja, pri kateri je moj brat pred sedmimi leti presadil žleze, da se vedno občuti učinke te operacije in da se čuti mlajšo in srečnejšo kakor pred operacijo. Podobna poročila prihajajo od približno 100 drugih bolnikov, ki nas stalno obveščajo o svojem počutju. Ta pisma nam dokazujejo trajno delovanje prenosa žlez tako pri ženskah kakor moških.

Vendar pa se ne presajajo žleze le v svrhu pomladitve. Cele vrste bolezn, ki so v zvezi z nerednim razvojem ene ali več žlez lahko ozdravimo, če vsadimo nove in zdrave žleze. Moj brat je ozdravil šele pred kratkim celo vrsto takih primerov, ko je šlo za dečke, pri katerih se je razvila zaradi nepopolnega razvoja možkih žlez nenormalna zamaščenost in drugi poststranski znaki ženskosti kakor močna oblost bokov in čelaga telesa. Takih primerov je polno med 7. in 20. letom, ozdravili pa so se prav uspešno s presaditvijo žlez. Bolnik izgubi presakerno mast, postane krepkejši in se pokažejo spet normalni znaki moškega spola. Druga vrsta žleznih operacij, za katere smo se zadnja leta posebno zanimali, obstoji v popravilakaženosti gotovih žlez. Vsakdanji pojav je, da se pokažejo pri ženskah v neki dobi možnosti v delovanju najvažnejših organov. V mnogih primerih postane bolnica nenaravno debela, v drugih se pojavi izredna suhost. Ta motnja je posledica nezadostnega izločevanja jajčičkih žlez, kar je posledica premale ali preobilne delavnosti priščitnih žlez. Da odstranimo te motnje v delovanju, presadimo šitne in jajčne žleze obenem. Ta kombinacija je nujno potrebna, če hočemo doseči pravilno delovanje organov in iz tega nastalo pomladitve.

Težava pa je, kakor znano, dobiti potreben material za take žlezne operacije. Človeških žlez skoraj ni mogoče dobiti v to svrhu. Saj se noče vendar noben človek ločiti od tako važnih organov, drugič pa prepovedujejo tudi zakoni skoro v vseh kulturnih državah posamezniku, da bi razpolagal po mili volji s svojim telesom. Prav redki so primeri, ko bi se mogla vršiti operacija na človeku z žlezami drugega človeka. Pred kratkim so baje v Jugoslaviji presadili človeku, ki je bil v smrti nevarnosti, žleze obojčnega zločinca. Podobne primere smo slišali tudi iz Amerike, vendar pa ne pridejo taki poodni primeri za prakso v poštev.

Mi se poslužujemo pri naših operacijah opičjih žlez in smo uredili v to svrhu v južni Franciji opičjo farmo, da si zagotovimo potreben žlezn material. Težava pa je bila v tem, kako pripraviti živalim, ki so navajene na drugo klimo, primerne življenjske okoliščine, da ostanejo ne le pri življenju, temveč se tudi razmnožujejo. V ujetništvu to ni mogoče, zato jim je bilo potrebno pripraviti tako prebivališče, ki jim nudi mnogo prostosti, vendar pa jim zadržuje pobeg. Klima v mentonski okolici odgovarja v vsakem pogledu tem zahtevam in se je poizkus popolnoma obnesel. Danes imamo tam že 100 opic in tucet mladičev, ki so se rodili v Mentonu. Upravičeno upamo, da bomo sčasoma dobili toliko žleznega materiala, kolikor ga bomo potrebovali.

Naš inštitut v Mentonu služi obenem kot poizkusni laboratorij za učenjake, ki se pečajo z raziskavanjem medicinskih problemov. Leti so zgrabili z veseljem prilobnost študija presaditve žlez na živalih, ki so človeku sorodne, ker so pri njih doseženi uspehi veliko bolj uporabljivi kakor dosežani pri živalih v fizioloških laboratorijih. Prav verjetno je, da bodo poizkusi v Mentonu dokazali za človeštvo izredne prav izredne vrednosti.

Naša delavnost v Mentonu se razteza pa tudi na prav koristne stvari n. pr. dvig očičje, reje in pomladitve dragocenih plemenahk živalceev. Prav tako smo pomladili celo vrsto občepkanih plemenahk konvol iz državne očičje farme. Doseženi uspehi so se izkazovali za prav zadovoljive.

Največji zločin v svetovni vojni

Mučništvo na smrt obsojenega dvamilijunskega naroda ... Teško je v pogledu morije, brutalnosti in trpljenja upredeliti pomenu razpada svetovne vojne.

RAZNE VESTI

Delavci ne smejo protestirati ... Livermore, Cal. — Delavci, ki so uposleni pri konstrukciji vodnih naprav v prodoru Hetch Hetchy, kjer se je že dvakrat pripehila eksplozija, ki je zahtevala devetnajst delavskih življenj, ne smejo protestirati radi nezadostnih varnostnih naprav.

Trije razredi na ameriških železnicah ... Chicago. — Pred nekaj dnevi je železniška družba Santa Fe naznanila, da s 1. januarjem poskusi z uvedbo tretjega razreda v potniških vlakih na svojih linijah.

RAZNO

Nemški pravopis ... Preuredba nemške ortografije se vrši počasi a ne brez boja. Kaže pa trojen značaj: najprej gre za odpravo gotovih črk, ki naj se nadomestijo z latinico.

Zapostavljanje zamorskih delavcev ... New York. — Eugene Kinckle Jones, tajnik National Urban lige, se pritožuje, da mestna uprava zapostavlja zamorske delavce pri konstrukcijskih delih,

PROGRAM KONCERTA

Pevskega zbora "FRANCE PREŠEREN" V nedeljo 16. novembra 1930 v dvorani S. N. P. J. ... I. DEL ... II. DEL "VEDEZ" ...

Letalo bodočnosti

Letala bodoče dobe prejkone ne bodo v ničemer podobna današnjim. Iztženirji so začuden pred novimi problemi. Dolgo so se držali udomačenih in prezkusnih načel s konservativnostjo, ki je lastna znanstvenikom.

Letalo bodočnosti

navaden propeler kakor vsa navadna letala. Ornithopterji (to so bila najbrž prva letala, s katerimi je človek delal poskuse) pa so — kakor že ime pove — letala z zamahujočimi krili.

Izpolnitev naše dolžnosti napram kupcem oblek

TEKOM enoinpetdesetih let našega izdelovanja oblek v Clevelandu se nismo nikdar niti za las umaknili sdruženemu načelu, na katerega podlagi je bila naša trgovina ustanovljena ...

ESTABLISHED 1879 RICHMAN BROTHERS 114-116 So. State St. 4011 W. Madison St. 6400 S. Halsted St. 3220 Lincoln Ave. ALL \$2250

Ivan Jontes:

KRUHA BI MU DALI!

(Poveš, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosveta.)

2.

Ljubezen! V poznejših letih sem čul, da je ljubezen neke vrste duševna bolezen, ki temelji predvsem na razgreti domišljiji; sreča na primer lepo dekle, katere napravi nate močnejši vtis kot katera druga, pa si domišljaš, si vbiješ v glavo, da je baš ona tista, katere te edina lahko osreči in brez katere ni življenja zate, dasiravno bi te v resnici maršakateri druga ravnotako lahko osrečila, in mogoče bi bil ob strani kake druge celo srečnejši.

Morda je res tako. Eno je vsekakor gotovo: ljubezen razburka tvojo notranjost, vzbudi v tebi orkane različnih občutkov, ki so ti bili popreje neznan, te vrže iz duševnega ravnovesja, torej postaneš nenormalen. In če si nenormalen, tedaj lahko rečeš, da si bolan. Torej sem bil tudi jaz bolan. Vendar pa sem se navzlic moji boleznii počutil nepopisano srečnega in ne bi bil hotel menjati z nikomur na svetu. In še danes rečem, če je ljubezen bolezen, je to potrebna bolezen, kajti če bi ne bilo ljubezni, potem bi se sploh ne izplačalo živeti, ker brez ljubezni — v mislih imam predvsem ljubezen med možkim in žensko — ni nikdar prave sreče. Življenje brez ljubezni je tako prazno in puho... Jaz vem... Moja mladost je bila puha, brez cvetja, dokler me ni pograbilo valovje ljubezni do dekleta in od tedaj sem bil srečen in bogat in svet in življenje sem uzrl v vse drugačnih barvah kot sem ju videl dotlej; vse za me mi je zdelo lepše, mi-kavnješe in prijaznejše, kajti ljubil sem in ona, katere je napolnila moje srce z ljubeznijo in srečo, me je tudi ljubila. Kaj več sem si mogel želeti?

Ampak moja sreča je bila kratkotrajna. Komaj par mesecev sem zidal zlate gradove sreče na oblake in že so se jeli rušiti.

Neke nedelje dopoldne sem stal v krogu domačih fantov pod košato lipo pred vaško cerkvijo ter z njimi ved motril mrimoidoče ljudi, ki so hiteli v cerkev k maši. V zvoniku je baš porvonilo — znamenje, da se je cerkveno opravilo pričelo — in jaz sem že odrlin proti cerkvi, a predno sem prišel do cerkvenih vrat, sem zaslišal glas enega izmed fantov, ki se je glasno čudil:

"Glej jo no, Korenovo Micko, kako se je našemla. Skoro bi jo ne bil spoznal."

"Saj ni čudno," se je oglašil drugi, "ko je pa vva prebarvana in prenovljena kakor stara farovaka šupa, ki tudi ni več podobna nekdanji stari šupi."

Skupina se je glasno zasmejala originalni primeri, jaz pa sem se ustavlil ter se obrnil nazaj, da vidim, komu velja posmeh fantov. Zagledal sem mlado dekle, ki je bila oblečena malo bolj po mestno, a tudi na moč neokusno, da ne rečem naravnost smešno, obraz pa napudran in obložen z raznimi barvili, tako da se ob pogledu na njo tudi jaz nisem mogel ubraniti smeha.

"Lej no, pa se je res zelo izpremenila Korenovo Micka, odkar služi v mestu," sem menil sam pri sebi ter se tiho nasmeljal, fantje pa so nadaljevali a svojimi zbadljivimi opazkami, ki so letele na račun pogospodene Micke: "Vidiš, gospodično, kako se je pogospodila!"

"Ja, cela gospa."
"In kako sramežljivo poveša oči."
"Haha, Micka pa sramežljivost, kako slabo gre skupaj to dvoje!"

"Ampak lic je pa kaj rdečih."
"Kaj barvilo je poceni."
"Za grozno lepo se mora imeti."
"Gotovo, saj vidiš, da se ji ne zdimo vredni pogleda."
"In kako se je neparfimirala."

Take in podobne zbadljivke so donele Micki v ušesa, kar pa dekleta ni spravilo iz ravnotežja; ne da bi se ozrla na fante je hitela mimo njih proti cerkvi, le ko je drobnela mimo mene, je polglasno zagodla:

"Uh, kakšne srovine so ti kmetavzarji!"
Zasmejal sem se ter ji sledil v cerkev, nevedoč, da je tisto, katere je hitela pred menoj poslal zli duh mesta, da zvabi v njegova pogubna močvirja najprej njo, katero sem ljubil, pozneje pa še mene. Če bi bil jaz tedaj samo slutil, kaj je prišlo z njo v moje življenje, bi se najbrž ne bilo zgodilo to, kar se je zgodilo, ampak jaz nisem niti slutil...

Iste nedelje popoldne sem slučajno prestrigel sledeči pogovor med Korenovo Micko in mojo Ančko:

"V mestu, tam se živi," je hitela Micka. "Tam je vse drugačno življenje, vse je bolj veselo, prijaznejše, postržljivije. Tukaj me zmerjajo s šemo, v mestu pa mi val pravijo "gospodična Mici". Ja, mesto je vse kaj drugače kot tale umazana vas; prijaznih ljudi in vesele zabave vedno dosti in tudi garati ni treba kakor se mora garati pri vas na kmetih. Ančka, verjemi mi, da se mi smiliš, ker zavravljaš najlepša leta svojega življenja v ti pučkavi, kjer se ne veš, da živiš. Mari bi šla v mesto, bi vsaj videla, kako se živi. Če bi bila jaz na tvojem mestu, bi prav nič ne oklevala; že jutri bi odkurila v mesto."

Ančka je na njene besede molčala ter sanjavo strmela predse, Micka pa je nadaljevala s svojimi slavispevi mestu in obenem nagovarjala Ančko, da bi se podala v mesto. Meni je njeno govorenje kmalu jelo presaditi, zato sem stopil naprej, rekoč:

"Beži, Micka, saj ni res tako lepo v mestu kot ti vpješ; ti pretiravaš. Saj sem že bil parkrat v mestu, pa se mi ni niti malo dopadlo."

"Kaj pa ti veš, kaj je lepo," se je obregnila Micka, nato pa se je poslovila od Ančke, obetajoč, da jo naslednjega dne spet obišče.

Sedel sem na klopi k mojemu dekletu ter ji pripovedoval to in ono. Toda dekle me ni poslušala; Ančka je bila v mislih že v mestu, o katerem je pravkar čula toliko lepega. Strupeni dih mesta, ki je vel od Micke, jo je že okužil. Jaz sem se tega brž zavedel, zato sem jo skušal odvrniti od nameravanega sklepa.

"Ančka, ali misliš, da je življenje v mestu res tako prijetno kot pravi Micka?" sem začel. "Ali ni življenje na kmetih lepše, veselejše in zdravjeje kakor življenje v mestu? Kaj pa je v mestu lepega? Nič. Tam ne vidiš drugega kot slivo zidovje, prašne ulice in sem-patja kakšno žalostno drevo, katerega listi so pokriti z debelo plastjo nesnage, poleg tega pa mesto ne pozna miru in pokoja: iz dneva v noč, iz noči v dan neprestano brni, zveni, ro-poče in bobni in zadušljiv dim, ki se noč in dan vali iz tovarniških dimnikov, leži na mestu liki dušča morsa."

(Dalje prihodnjik.)

M. Ugarte:

ČAROVNIK

Prva misel, ki se je vselila Juanu Pedruscu v glavo, ko mu je zbolela žena, je bila ta, da bi obiskal svojega soseda Benita Marcasa, ki je ozdravil s svojimi skrivnostnimi rastlinskimi sokli že marsikakšno bolezen. Ni mu bilo preveč prijetno ob tej misli. V svoji mladosti je bil Marcus dvoril Pedruscovi ženi in ta še ni pozabil te dogodivšine. Res, da je bila ona tedaj mladenka, res, da je od-slivila tekmeča, da bi se zdru-žila s Pedruscom, a vse to ni branilo, da bi ne občutil nekak-šne zadrege, kadar je moral iz-govoriti tekmečovo ime. Marcus se je poročil z drugo žensko in čas je zbrisal nasprotstva. A treba je bilo boleznii, da se je Pedrusco odločil do tega koraka.

Po kakšem oklevanju je za-sedel konja in oddiral po blatni cesti. Krajci rdečega robca okrog vratu so piplovali kakor metulji na krepkih Indijancevih ramenih. Oči so mu svetile pod širokim klobukom z blestem skritega bodala.

Ko je prišel do Marascove hiše, je skočil sprtno s konja, stopil je k vratom in pozdravil z običajnim pozdravom: "Zdrava Marija!"

Mlada, lepa Indijanka se je pojavila na pragu in se nasmeh-nila novodolcecu. Potem je pri-šel Marcus, majhen moč z tegob-nim obrazom, eden tistih Indi-

jancev, ki jim je manjkalo sa-mo šole, da bi mogli tekmovati s civiliziranimi plesemi. Oči so mu bile žive, poteze pravilne in okrog ustjen je imel nekakšen znak dostojanstva in aristokra-tičnosti.

Večer je bil slajen, pampa se je raztezala v neskončnost. Marcus in Pedrusco sta sedla k ognju, nad katerim je vrela vo-da v kotlu pela svojo pesem.

Nenavadna je bila razlika med obema možema. Oba sta bila okrog štiridesetega leta, a dočim so bile Pedruscove poteze trde in prostačne in njegovo te-lo atletsko, je izražal Marcus nežnejšo naravo, kakor da hoče-ta ta dva zastopnika umirajoče-ga plemena podaljševati nekda-nje svoje stanovske razlike.

Pedrusco je sprejel smotok in je razložil simptome. Bolezen se je kazala v svojih začetkih le kot nepomembno vnetje na desni roki, toda bolnica je postaja-la suha, lotila se je je mrzlca in je izgubljala tek in spanec. Ro-ka ji je otekala in na komolcu se ji je odprla rana. Sedaj se ni mogla gibati in ne delati.

Marcus je premišljeval. Stvar je bila težja, nego je menil Pe-drusco. Zasedla sta konja in oddirjala.

Pedruscova kočja ni bila daleč od Marascove in sta prispela še pred nočjo.

V sivi nizki sobi, ki je zaudar-jala po plesnobi, je letala na stropu ovita s kunjami, bol-nica, krepka Indijanka, še mla-

da, čije od bolečin spačeni obraz je izdajal vendarle divjo ener-gijo. Marcus je vzel lojevko, ki je gorela na mizi, in se je pri-bližal postelji. Črni lasja žen-ške so dobili od luči nenadoma modrikast blešk. Vzravala se je sunkoma in ne da bi pogle-dala dolleca, ne da bi spregovo-rila, je razkrla z ledeno počas-nostjo golo roko, na kateri se je v višini komolca prikazala rana.

Marcus je pokleknil, da bi bolje videl. Potem je pritisnil s prstom na rame in bolnica je pridružno zajecala...

Ko sta stopila na prosto, kjer je že sijal mesec, je hotel Pe-drusco zvedeti, kaj je. Marcus je dejal s pritaženim glasom: "Zločesta oteklina."

In mu razložil, kako nastaja-jo ta krvna vnetja, udarec ali pretežak napora je moral biti vzrok tega pojava. Zlo ni bilo v koži, ampak v filzu, ki se spo-četka vname, potem se napolni s sokrvcio in konča z oteklinami.

Indijance je pogledal čarov-nika z nemirnim pogledom. "Ali bo minilo," je vprašal, kakor da so mu ta pojasnila od-več.

"Ne vem," je odgovoril Mar-cus težavno. "Če je zlo samo v roki, bo gotovo minilo... A če je v vsem telesu..."

Pedrusco je dvignil presene-čeno oči. Kako, ali ni mogoče zaceliti to ranico, široko kakor konec prsta? Ali ni kakršnega koli leka?

V njegovih močganjih primi-tivnega človeka je vzrasla takoj

misel o izdajstvu. Čarovnik, ki slovi po vsaj deželi, mora pozna-ti način za izlečenje tako nepo-tembne bolezni! Obšla ga je misel, da se hoče Marcus osveti-titi za poraz v ljubezni.

Tedaj je pritisnil na nasprot-nika, da bi ga razgalil in da bi mu izsilil kakšno obljubo.

"Ti jo boš znal ozdraviti..." je dejal in iskal v temi oči avo-jeva nekdanjega tekmeča.

"Storim, kar bom mogel," je odgovoril ta, skočil na konja in se pripravil, da odjaše.

"Storil boš, kar boš hotel," je mislil Indijance nezapužno in sum se mu je okoreninil.

Marcus je bistroumno opazil položaj in se je oddaljil z grenko-bo. Pedruscova žena, ki ji je bil dvoril pred petnajstimi leti, mu je bila postala indiferentna. Očutil se je, postal je oče dva-ma otrokoma in njegovo življe-nje se je usmerilo drugam. Komaj se je še spominjal užalje-nosti radi nekdanje odklonitve, ki jo je bil kmalu pozabil. A misel, da ga more kdo smatrati sposobnega takšne podlosti, ga je bolela.

Vse eno je naslednjega dne zarana potikal na Pedruscova vrata. S seboj je prinesel zeli, ki bi morale po njegovem uspeš-no učinkovati. Z dostojanstven-ostjo jih je pripravil in jih dal skuhati. Potem je izmli ter ob-vezal rano, dal je še kakšen na-svet in je odšel, izogibajoč se vprašanjem svojega soseda.

Cel teden se je vračal ob isti uri in poskutil razne leke, ki niso imele uspeha. Rana se je večala, bolnica je jlabela in mrtvoud se ji je širil po telesu. Čarovnik je zamar preizkušal vso svojo umetnost, mazila in obliži so komaj lajšali bolečine. Vsi ti leki niso mogli zopraviti raku, ki ga ne bi izlečili niti naj-sposobnejši zdravnik.

Nekega jutra je Pedrusco us-tavil čarovnika, ko je stopil iz hiše, in ga je surovo nahrulil. Kakšni leki so to, da ne ozdra-vijo boleznii? Meni, da se bo igral z ženskimi življenjem? Pe-drusco tega ne bi trpel, ker lju-bi to žensko in jo bo branil.

Marcus je hotel ublažiti to jezo. Prižal je svojo nemoč pred neozdravljivo boleznijo. Dejal je, da je storil vse, kar je mogel. In sluteč dramo, ki se je odigravala v Pedruscovem srcu, je sklenil, da se ne vrne več. Od tistega dne se je izogib-bal možni in se je vrnil v samo-to svojega ubogega, temnega življenja, malega posrednika med civilizacijo in barbarstvom.

Pretekel je mesec in Marcus ni pozabil tega dogodika.

Nekega večera, ko je legel prej nego običajno, se mu je za-zdelo, da je slišal šum okoli ko-če. Pes je lajal na nenavaden način. Zdelo se mu je, da hoče nekdo vdreti v njegovo bivali-šče.

Marcus je pomiril šeno, po-grabil nož in počakal v temi.

Zaslutil je, da se hoče Pe-drusco osvetiti. Zbežati ni bilo mogoče, edini izhod so bila vra-ta.

Krepka žena je skušala raz-dreti ključavnico, ki se je upi-rala bolj, nego si je Marcus mi-slil. Ko se je vdala, so se vrata sunkoma odprla in oba moža sta si stala iz oči v oči, osvetlje-na od tistega čarka lune.

Marcus je hotel pojasniti, pre-pričati ga, zakričati mu reanico v obraz — toda ena sama besed-a je vzbudila v njem vse nago-ne njegovega plemena.

"Strahopetec!" je zavpil Pe-drusco, ko ga je videl oklevati.

Ni se mogel vzdržati... Spopadla sta se divje, v tesnem objemu. In Marcus, šibkejši, je padel... Tedaj ga je Pedrusco trikrat zabodel...

Stok, en sam, in tišina je za-vladala čez pampo. Luna je si-jala, kakor da se ni nič zgodilo.

Pedrusco je hotel pobegniti. Iz dna sobe je škrtnil pešelin na strelnem orožju. Umrjen-čeva žena se je hotela maševa-ti. A njene roke so bile ne-spretno. Morlec je pobegnil.

In Indijanka, ki je skočila za njim, je videla samo še obris jezdeca, ki se je izgubil v noč. Bil je pobeg barbarstva preko brezmejnih poljan, ki so širile svoj mlak kakor vežnost.

V XX. stoletju

— Kajne, vaš moji je umri na-ravne smrti?

— Je, povozil ga je avtomobil.

ZA SRENO

V nekem deklškem zavodu so priredili natečaj v risanju. Za na-ologo so dobile gojenke: "Kaj bi hotela biti?"

— Čez eno uro so že vse gojenke izročile svoje risbe, samo ena je ostala sklonjena nad papirjem, na katerem ni bilo še nobene po-teze.

— No, kaj je s teboj? je vpra-šala strogo gospa računateljica.

— Jaz bi hotela, da se omožim, pa ne vem, kako bi te narisala...

— Lizika, ali hočeš, da se greva igrat ata in mamó?

— Hočem. Ampak mi moram takoj dati tistih deset dinarjev, ki si jih dobil od strica. Potrebujem jih za — hišne potrebe.

Prijatelj (tiho med obedom): "Kako si mogel vendar vzeti ta kolovrat? Grbo ima in grda je kakor smrti greh!"

On: "Lahko brez skrbi na glas govoriš! Saj je tudi gluha..."

Metulj in ženska
Kakšna je razlika med metul-jem in žensko?

Nobene ni. Samo da gre njun razvoj v obratni smeri. Pri metulju: gosenica, potem buba in nazadnje metulj. Pri ženski je nasprotno: Deklica je metulj, za-ročenka buba, a žena — goseni-ca.

Zajel
— Papa, zakaj pa ženske niso vojaki?

— Zato, ker se mora pri voja-kih ubogati.

olajša hromoto hrbta

Sloan's Liniment

SEDAJ JE MILWAUKEE

15 minut

BLIŽJE

CHICAGA

Stirje novi, hitrejši vlaki sedaj skrajšajo petnajst minut voznega časa med Chicago in Milwaukee na North Shore Liniji.

Dva od teh eno-uro-in-petdeset-minut de Luxe vlaki, pustila Chicago ob 8:05 A. M. in ob 3:05 P.M., oba imata parlor razgledne kare. Dva povračajoča pa iz Milwaukee — 8 A.M. Limited in 3 P.M. parlor razgledni voz limited.

Vsako uro ravno ob uri

Drugi brz limited vlaki zapuste vsako uro ob uri za v Milwaukee in Adams in Wabash Loop "L" postaje. Vsi vlaki vstavijo na Madison in Wabash, Randolph in Wabash, Clark in Lake, Grand Ave., Belmont Ave., Wilson Ave., Uptown Station, in Howard St. Za pojasnila telefonirajte na: Traffic Dept., State 0517, 72 W. Adams Street.

Downtown Station
223 So. Wabash Ave.

Uptown Station
Wilson and Broadway

Chicago North Shore and Milwaukee Railroad Co.

The Road of Service

TRPETA NA ŽELODCU SEDAJ LAHKO JE KA SAMA ŽELI

NOVA IZNAJDBA POMAG
NEPREBAVNOSTI IN ŽE-
LONČNIM NEREDOM

"Trpeta sem na o-
stih in jetrih,"
Mrs. M. Carlen
Tullytown, Pa.,
mela sem boleline
bolelo me je ran
pod prsili, tako
so se mi lanje jeli
včasih, ampak to
je sedaj vse pre-
Nimam več neprebavnosti in lah-
jem kar hočem. Zelo sem zadovoljna
Trinerjevimi grenkim vinom —
nično me je postavilo na noge."

Sedaj ni treba več trpeti vsled
ločne nerodnosti, pekočin ob so-
vadiganja ali saprtice. Trinerje
grenko vino prešene zastaloiti šir-
vaših delov — želodca, jeter, meh-
ja in črev. Prijazno očisti vsa
tem, pomaga prebavi in napravi ne-
moč.

DOŽEMO ZASTONJ

Pojdite k lekarnarju. Kupite stali-
nico Trinerjevega grenkaja vin
Dva velikosti, 50c in \$1.25. Jemlj-
po predpisu šest dni. Potem če se
počutite boljše na vsak način vra-
ostanek lekarnarju — on vam vs-
vaš denar.

TRINER'S BITTER WINE

HITRO OZDRAVLJENJE
REVMAITZMA.

Kateri trpi na revmatizmu, naj
narodi

FERAU LINIMENT

nakar bo popolnoma ozdravil v
par dni. To so zdravili, ki ves str-
ven potegnajo. Ozdraviti morete tu
vzako prehlajenje, najbi bo za flu-
pljučico. Zato naj si jih vsk va-
roči in se bo sam prepričal, da se
resnici ozdravljiva za vse te bolez-
Cena steklenici \$2.50. Vsa naroči-
naj se pošljejo na John Deszak, 36
Lincoln St., Nokomis, Ill.—(Adv.)

Agitirajte za Prosveto!